

UVEREJNENÉ: 14.8.2014

www.pravda.sk

Žltáčka nie je len chorobou špinavých rúk

Vírusové hepatitídy patria stále k najzávažnejším zdravotníckym problémom. Ročne na ne na celom svete zomrie až 1,5 milióna ľudí. Podľa Svetovej aliancie hepatitídy ide o približne rovnaký počet, aký má na svedomí vírus HIV.

„Vírusových hepatitíd poznáme niekoľko hlavných druhov – A, B, C, D a E – a všetky môžu viesť k vážnym ochoreniam pečene. Väčšina nakazených o svojej infekcii nevie, pretože ochorenie nemá vedľajšie príznaky. Hepatitídu spoľahlivo odhalí len test, pričom skoré odhalenie výrazne zvyšuje účinnosť liečby,“ konštatoval profesor Ivan Schréter z Kliniky infektológie a cestovnej medicíny UNLP Košice a LF UPJŠ.

Najrozšírenejšie sú hepatitídy A, B a C. Obzvlášť nebezpečné sú vírusy hepatitídy typu B a C. Kým na hepatitídu typu B existuje očkovanie, pred „céčkom“, ktorá sa prenáša krvou, nás ochráni len prevencia. Podľa odhadov Svetovej zdravotníckej organizácie je hepatitídou typu C v európskom regióne infikovaný každý päťdesiaty človek.

„Na Slovensku prevláda výskyt hepatitíd A, B a C, zatiaľ čo výskyt hepatitídy D u nás zistený nebol. Hepatitída E, ktorá sa vyskytuje najmä v tropických oblastiach vo forme vodných epidémií, je u nás len sporadická vo forme importovaných nákaz,“ vraví profesor Schréter.

Pôvodca ochorenia

najčastejším pôvodcom hepatitídy sú vírusy

vírusy sú najmenšie a najjednoduchšie známe formy života. Môžu vyvolávať ochorenia rastlín, živočíchov i človeka. Vírus nemá vlastnú bunku, obvykle ho tvorí len jeho genetická informácia – nukleová kyselina (DNA alebo RNA) – zabalená v bielkovinovom obale. Množiť sa preto môže iba v bunkách iných organizmov

vírus dokáže zmeniť napadnutú bunku na akúsi továreň, ktorá podľa vzoru vyrába tisíce vírusových kópií. Po vyčerpaní svojej výrobnnej kapacity bunka zaniká, novovytvorené vírusy sa uvoľňujú a napádajú ďalšie bunky v okolí. Niekedy je za zánik bunky zodpovedný vlastný imunitný systém hostiteľa infekcie. Zánik väčšieho množstva buniek sa už prejaví chorobou.

Mnohonásobne zväčšený vírus „céčka“ pripomína nevinne vyzerajúcu guľôčku. Ukrýva v sebe len jedno vlákno ribonukleovej kyseliny (RNA – odtiaľ príslušnosť k RNA vírusom). Po prieniku do organizmu napáda pečene bunky a množí sa v nich. Spôsobuje tým vážne poškodenie až zánik mnohých z nich. Vzniká zápal a jazvenie tkaniva pečene.

Jednotlivé typy hepatitíd sa líšia hlavne spôsobmi prenosu a tým, že A a E prebiehajú len ako akútne ochorenia, na rozdiel od B, C a D, ktoré môžu viesť ku chronickým ochoreniam pečene. **„K prenosu vírusovej hepatitídy A a E dochádza hlavne fekálnoorálnou cestou – špinavé ruky, kontaminovaná voda alebo potraviny. Hepatitídy B, C a D sa prenášajú**

predovšetkým parenterálne, teda krvou, krvnými derivátmi, sexuálnym stykom a z matiek na deti. Prameňom nákazy môže byť infikovaný človek už koncom inkubačnej doby, alebo počas klinických prejavov ochorenia, ale aj osoba, u ktorej prebehne infekcia asymptomaticky a rovnako aj osoba s chronickou infekciou,“ povedal.

Podľa jeho slov výskyt hepatitídy A na Slovensku výrazne poklesol vďaka vzrastajúcej hygienickej úrovni a preventívnym opatreniam. V posledných rokoch bol výskyt nízky, 204 prípadov v roku 2013, v rokoch 2009 a 2010 sa vyskytli menšie epidémie a počet ochorení presiahol 1 000 prípadov ročne.

Výskyt „béčka“ sa vďaka preventívnym opatreniam vrátane očkovania výrazne znížil. V súčasnosti sú to len desiatky prípadov ročne, vlni to bolo 74 prípadov. **„Každoročne sa však diagnostikuje v rámci skríningu, alebo v rámci diferenciálnej diagnostiky viac ako stovka chronických infekcií, vlni 121 prípadov, ktoré budú zdravotníckym problémom ešte niekoľko desaťročí. Podľa údajov z minulosti, ako aj na základe poslednej epidemiologickej štúdie sú v našej republike chronicky infikované vírusom hepatitídy B necelé 2 % obyvateľstva. Prevažne sú to asymptomatickí nosiči vírusu hepatitídy B, ale asi u 30-tisíc osôb sa, na základe množstva vírusových častíc, veľmi pravdepodobne ide o pacientov s chronickou hepatitídou B. U mnohých z nich toto ochorenie ostáva doteraz nezistené.“**

Najčastejšou príčinou chronických ochorení pečene vo vyspelých krajinách vrátane Slovenska je infekcia vírusom hepatitídy C. **„Akútna infekcia prebieha ako mierne ochorenie, ktoré často uniká diagnostike. Počet hlásených prípadov vlni bolo 14, čo predstavuje pravdepodobne len zlomok skutočného počtu infikovaných.“** O častom výskyte tejto infekcie svedčí prevalencia protilátok proti hepatitíde C u obyvateľstva, ktorá je podobne ako v iných krajinách najvyššia v rizikových skupinách, ktorými sú príjemcovia krvi a krvných derivátov najmä pred rokom 1992, drogovovo závislé osoby, tetované osoby, ľudia s piercingom a podobne.

„Sexuálny spôsob prenosu má pri tomto type infekcie oveľa menší význam ako pri hepatitíde B. Na Slovensku boli vykonané dve pomerne rozsiahle epidemiologické štúdie, pri ktorých bolo vyšetrených spolu viac ako 8 000 vzoriek sér. Výsledky týchto štúdií poukazujú na to, že u nás je chronicky infikovaných približne 0,7 % obyvateľstva, čo predstavuje asi 35-tisíc osôb. Porovnanie s počtom doteraz evidovaných infekcií vírusom hepatitídy C poukazuje na to, že mnoho infikovaných ostáva stále nespoznávaných. Riziko tejto infekcie je práve v tom, že jej prvými prejavmi môžu byť až známky závažného chronického ochorenia pečene po rokoch bezpríznakového priebehu,“ priblížil profesor Schréter.

Preto je veľmi dôležité aktívne vyhľadávanie infikovaných s bezpríznakovým priebehom. Podľa profesora treba osobitnú pozornosť venovať zisťovaniu informácií o príslušnosti k rizikovej skupine ohrozenej zvýšeným výskytom hepatitídy C.

O čo ide

- hepatitída je zápalové ochorenie pečene spôsobujúce poškodenie a deštrukciu pečenevých buniek
- často sa v hovorovej reči tento termín zamieňa slovom „žltáčka“
- podľa vyvolávajúcej príčiny existuje niekoľko druhov hepatitíd. Najčastejším pôvodcom sú vírusy

- vírusy, ktoré napádajú pečeň, nazývame hepatotropné. Ak vírus napáda hlavne pečeň, nazývame ho primárne hepatotropný vírus (napr. vírusy HAV, HBV, HCV, HDV, HEV) . Ak ide o poškodenie pečene vírusom v rámci celkového ochorenia, takýto vírus sa nazýva sekundárne hepatotropný.
- hepatitída môže prebiehať vo dvoch základných formách – akútne a chronicky. Akútna – pre akútny priebeh je charakteristický náhly začiatok s výraznými ťažkosťami. Choroba zvyčajne po dvoch mesiacoch ustupuje alebo výnimočne vedie k zlyhaniu funkcie pečene. Chronická – táto forma hepatitídy vzniká najčastejšie prechodom z akútneho ochorenia. Predstavuje veľké riziko vzniku zdĺhavého ochorenia poškodzujúceho pečeň. Často spôsobuje nebezpečné komplikácie.

Aké typy poznáme a čo spôsobujú

- v súčasnosti je známych mnoho druhov vírusov napádajúcich pečeň (hepatotropné vírusy). Najdôležitejšie z tejto početnej skupiny sú vírusy vyvolávajúce vírusové zápaly pečene.
- Žltacky sú označované písmenami A, B, C, D a E a vyvolávajú rovnomenné hepatitídy. Najčastejšie vírusové hepatitídy nesú označenia A, B a C.